

Wereldjongerendagen Madrid

“Standvastig in het geloof”

Catechese 17 augustus 2011

Mgr. W.J. Eijk

Het thema van de Wereld Jongeren Dagen in Madrid luidt:

“geworteld en opgebouwd in Christus, standvastig in het geloof.”

Deze catechese gaat over het laatste gedeelte van deze zin:

“standvastig in het geloof.”

Het thema is een citaat uit de brief van Paulus aan de christenen van Kolosse (2,7).

Misschien denken jullie dat deze brief uit het Nieuwe Testament alleen een boodschap inhield voor de mensen van de stad Kolosse in de eerste eeuw, tot wie de brief was gericht. Die mensen konden er misschien hun voordeel mee doen, maar wat moeten wij nu in 2011 met zo'n oude brief? Doe die brief maar in het archief van het aartsbisdom of het Vaticaan. Wie zo denkt, vergist zich heerlijk. De bijbel moeten we lezen als een boek waarin God ook ons aanspreekt, ook nu en wel heel direct. De bijbel heeft een boodschap ook voor mensen in de 21ste eeuw. En niet zo maar een boodschap: in de Bijbel vinden we het antwoord op de diepste vragen waar wij een antwoord op zoeken.

De Bijbel is altijd actueel

Bij nader toezien zal blijken dat ook deze brief aan inwoners van Kolosse in de eerste eeuw voor ons heel actueel is. Deze brief is door de apostel Paulus geschreven tijdens zijn eerste gevangenschap in Rome (voorjaar 57 of 62). Paulus zegt ook met zoveel woorden dat hij deze brief schrijft als gevangene:

“Bidt tevens voor ons, dat God een deur moge openen voor onze prediking, om het geheim van Christus, waarvoor ik boeien draag, te verkondigen” (Kol. 4,3).

Samen met de brieven aan de Efeziërs, de Filippenzen en Filemon is het een van de vier 'gevangenisbrieven'.

De stad Kolosse lag in Frygië, een landstreek in het Noord-Westen van het huidige Turkije. Paulus was er zelf nooit geweest. De gemeente in Kolosse was gesticht door een leerling van hem, een zekere Epafraas:

“Zo hebt gij het geleerd van Epafraas, onze dierbare medewerker, een trouwe dienaar van Christus in onze plaats” (Kol. 1,7).

Bij het schrijven van de brief zit Paulus zoals gezegd gevangen in Rome. Maar hij kon tijdens zijn gevangenschap wel informatie ontvangen. Uit Kolosse werd hem bericht dat het met de kersverse christenen daar niet goed ging. Ze stonden nog niet vast in het christelijk geloof, dat ze nog maar kort geleden hadden leren kennen. Paulus schrijft hen daarom een brief om hun ideeën bij te stellen en hen te behoeden voor de grote valkuil om het christelijk geloof te vermengen met opvattingen en praktijken afkomstig uit andere religies en levensovertuigingen.

De christenen in Kolosse: kersvers en weinig standvastig

Om welke opvattingen en religies ging het in Kolosse? Het was weliswaar geen grote stad, maar wel een multiculturele samenleving. Er woonden naast Frygiërs (de oorspronkelijke bevolking) mensen van andere volken: Grieken, Romeinen, Joden. Bijgevolg kwam je in Kolosse een waaier van heel uiteenlopende religies en levensbeschouwingen tegen. Er waren mensen die geesten vereerden of engelen of de natuur. Wetenschappers, met name astrologen, probeerden de toekomst te voorspellen op basis van de loop van de sterren. De Grieken en de Romeinen vereerden hun goden. Er waren new-age-achtige religies met allerlei geheime rituelen. Sommigen mensen lieten zich voorstaan op bovennatuurlijke kennis en visioenen. Ook waren er Joden die vasthielden aan hun geloof en eredienst.

Typerend voor Kolosse was dat de godsdiensten voor de meeste mensen niet duidelijk van elkaar afgebakend waren. Veel mensen vermengden elementen uit diverse godsdiensten en levensbeschouwingen die hun bevielen en aanspraken. Maar dat is riskant. Fast food smaakt heel lekker en spreekt veel mensen aan. Maar wat op het eerste gezicht aanspreekt en aantrekkelijk is, is nog niet altijd goed. Sommige mensen krijgen door fast food een eetverslaving en worden zo dik en zwaar dat ze zich nauwelijks nog kunnen bewegen. En stoppen met eten is dan bijna onmogelijk. Zo is het in zekere zin ook met 'religieuze fast food.' Het lijkt aantrekkelijk, maar op den duur krijg je er geen genoeg meer van en wordt een bedreiging voor je geloof in Christus. Dit was nu precies het gevaar waarvoor Paulus hen wilde waarschuwen.

In Kolosse hadden de meesten wel een geloof in een god of in meerdere goden. Maar de algemene indruk was toch dat God zich op een afstand bevond van mensen. Je kon Hem niet zien, Hij woonde ergens in de hemel. Voor de meesten was God maar vaag en abstract.

Het verlangen naar contact met God

Maar zoals veel mensen hadden ook de inwoners van Kolosse – zij het niet altijd even bewust – het natuurlijk verlangen om met God in contact te komen. De vraag was echter hoe de afstand tussen God en mens te overbruggen. Daartoe werden verschillende pogingen in het werk gesteld. Afgodenbeelden moesten de goden dichtbij brengen en als het ware waarneembaar en tastbaar maken. Door zelfgekozen religieuze gebruiken probeerde mensen met God in contact te komen. Anderen probeerden dat door te leven volgens bepaalde leefregels: vasten, ascese, onthouding. Door de verering van geesten of engelen probeerde men als het ware door tussenfiguren met God in contact te komen.

Maar de moeilijkheid was dat het hier ging om zuiver menselijke pogingen om met God in contact te komen. Het tegendeel was het resultaat: zo werd geen brug geslagen naar God, maar juist een barrière tegenover Hem opgeworpen.

Zoals opgemerkt waren de christenen in Kolosse nog maar amper vertrouwd met de inhoud van het christelijk geloof: ze waren er nog te weinig in geworteld en hadden daardoor moeite om er standvastig in te blijven: ze waren nog “groentjes” in het geloof en moesten er nog in groeien. Die geloofsgemeenschap was Kolosse was een jonge, kleine en onvolwassen kerk. En die kersverse christenen leefden niet op een eiland, maar te midden van mensen met andere opvattingen in een religieuze smeltkroes. Daardoor konden ze de verleiding niet weerstaan om het geloof in Christus te vermengen met opvattingen en gebruiken uit andere godsdiensten en levensbeschouwingen.

Paulus noemt daarvan in zijn brief aan de Kolossenzen ook enkele voorbeelden:

“Duldt dus niet dat iemand aanmerkingen op u maakt in zake eten en drinken of het vieren van feestdagen, nieuwe maan of sabbat” (2,16).

“Laat u niet de prijs ontnemen door mensen die voldoening vinden in zelfkastijding en engelenverering en het doorvorsen van hun visioenen, waarbij zij zich in hun ongeestelijke gezindheid van alles inbeelden” (2, 18).

Wij lijken op de christenen van Kolosse

Als we nu eens een sprong maken naar onze tijd, dan zien we net als in het Kolosse van de eerste eeuw ook bij ons een mengelmoes van opvattingen en religies. Wij leven ook in een multiculturele samenleving, waar je – ik weet niet hoeveel – verschillende levensbeschouwingen tegenkomt.

Veel mensen zijn gesecculariseerd. Een minderheid is echt atheïst en ontkent eenvoudigweg het bestaan van God. Dat doet zij niet zelden op agressieve wijze, zelfs met busreclame in Londen. En je kon erop wachten dat dat ook bij ons kwam. In maart 2009 stond er een groot reclamebord langs de A-4 met als tekst:

“Er is waarschijnlijk geen God. Durf zelf te denken. En geniet van het leven.”

Voor verdere informatie wordt verwezen naar www.atheïsmecampagne.nl. Op deze website presenteren drie personen, die zich afficheren als de atheïstische seculiere humanistische drie-eenheid, trots hun programma onder de titel: “Lekker zonder God.” Blijkbaar vinden zij het leven gemakkelijker zonder God. Dan voelen ze zich vrijer om te vinden en te denken wat zij zelf willen. Maar ook al vinden zij God maar een lastige figuur, dat wil nog niet zeggen dat Hij niet bestaat. We verdringen wel vaker dingen uit ons bewustzijn dat ons niet aanstaan, maar dan lopen we wel het risico om het contact met de werkelijkheid kwijt te raken.

De meeste mensen zijn geen volstrekte atheïsten, maar ‘praktische’ atheïsten. Zij ontkennen niet dat God bestaat, maar hooguit is Hij voor een vage figuur op grote afstand die voor hun dagelijkse leven geen betekenis heeft. Vaak geloven ze daarbij niet in een persoonlijke God, maar in ‘iets’, een soort onpersoonlijke vage kracht, waarmee je geen persoonlijk contact kunt leggen. Maar dat is niet de God die Jezus ons openbaart, de Ene God in Drie Personen: Vader, Zoon en Heilige Geest.

Er zijn wetenschappers die geloof en godsdienst proberen te ontcrachten. We kunnen programma’s met hun ideeën zien op Discovery en National Geographic Channel.

Daarnaast worden ons talrijke uiteenlopende religies en parareligieuze zaken als de waarheid voorgehouden. De media besteden veel aandacht aan paranormale zaken, bijvoorbeeld aan de activiteiten van Jomanda: hoewel zij was gedaagd voor de rechtbank, verscheen zij niet op het vastgestelde tijdstip in de rechtszaal, omdat haar van bovenaf was doorgegeven dat de dag waarop het proces plaatsvond, geen goede dag was. Sommigen hopen door spiritisme geesten van overledenen op te roepen, door het glaasje draaien boodschappen van geesten op te vangen of door het leggen van tarotkaarten of door het raadplegen van horoscopen iets over hun toekomst te weten.

Toen ik net medische student was aan het begin van de jaren zeventig, raadden een medestudent die ik nog kende van de middelbare school, en zijn moeder mij aan om eens naar een vrouw te gaan die de toekomst kon voorspellen. Deze vrouw had hem voorspeld dat hij later als arts met kinderen zou gaan werken en hij is inderdaad schoolarts geworden. Ik heb toen om raad gevraagd aan iemand die zelf met een diepe band met Christus had. Deze antwoordde:

“Jezus zal het je misschien niet kwalijk nemen als je die vrouw raadpleegt in verband met je toekomst, maar Hij zal het op hoge prijs stellen als je het niet doet en daarmee je vertrouwen helemaal aan Hem geeft.”

Ik heb dit advies opgevolgd en daar nooit spijt van gehad.

Menselijk bruggen tussen God en ons?

Bij nader toezien lijkt onze situatie ook heel veel op die van de inwoners van Kolosse. Veel christenen zijn niet goed op de hoogte van hun geloof en kennen de Heilige Schrift en de leer van de Kerk slecht. Daarom kunnen ook bij ons veel christenen moeilijk de verleiding te weerstaan om te gaan shoppen in de religieuze supermarkt van onze tijd. En zodoende mengen zij met het christendom elementen uit de wetenschappen of uit andere religies die er niet bij passen en hun geloof in Christus in gevaar brengen.

Op basis van wetenschappelijke inzichten menen velen, ondanks dat zij zich christenen blijven noemen, elementen van het christelijk geloof te moeten ontkennen. De voor de hand liggende vraag is dan uiteraard waar de grens ligt: wat geloof je nog wel en wat niet? In ieder geval scheppen zij het daardoor afstand tot God en maken het moeilijk om met Hem in contact te komen.

Daarnaast zijn er ook in ons land christenen die graag met God en de bovennatuurlijke wereld in contact zouden komen. Doordat zij echter vaak slecht op de hoogte zijn van de inhoud van hun geloof, zijn zij evenals de christenen in Kolosse vatbaar voor het vermengen van hun geloof in Christus met elementen uit diverse religies, levensbeschouwingen en wetenschappelijke stromingen: de technieken voor oosterse meditatietechnieken als zen ter vervanging van het gebed, spiritisme en paranormale fenomenen als waarzeggerij. Bijna-doodervaringen zouden mensen even iets van de hemel laten zien. Niet zelden worden ook christenen in verwarring gebracht door vermeende visioenen en boodschappen van heiligen of engelen. Deze moeten altijd door de Kerk worden getoetst, die daarin een bijzondere leiding van de Heilige Geest ontvangt.

Aan dit alles ligt – zij het wellicht vaak onbewust – het streven ten grondslag om iets van de hemel, van de bovennatuur of God naar ons toe te trekken. Maar dat is een fatale dwaling. Wij mensen kunnen geen bruggen slaan naar God. Dat ligt gewoon niet in ons vermogen. Als we dat proberen, werpen we alleen maar een barrière op tussen God en ons. Wil er contact tussen God en ons ontstaan, dan moet Hij daartoe het initiatief nemen en dat bewerkstelligen. Op de eerste plaats komt wat God voor ons doet. Op de tweede plaats komt onze medewerking. Wij moeten van onze kant wel meewerken met God als hij met ons in contact probeert te komen, want Hij dringt zich niet op en respecteert onze vrije wil.

God heeft al gezorgd voor een brug tussen Hem en ons

In zijn brief aan de christenen van Kolosse waarschuwt Paulus hen dat zij het christelijk geloof niet met allerlei opvattingen en gebruiken uit andere religies en levenshoudingen moeten vermengen:

“Weest op uw hoede, zorgt dat ge u niet laat meeslepen door waardeloze, bedrieglijke theorieën, puur menselijke bedenkzels, die de machten van de kosmos verheerlijken maar Christus bestrijden” (Kol. 2,8).

Dit werkt niet, houdt grote risico's in en is bovendien volstrekt onnodig om tot God te komen. In Jezus heeft God Zelf een brug geslagen tussen God en ons. Daarom moeten we niet proberen andere bruggen te slaan naast Jezus. Want daardoor, zegt Paulus, ontstaat het risico dat we de brug tot God die we in Jezus vinden mislopen.

Als je Christus ontmoet, dan ontmoet je God:

“Want in Christus is de godheid in haar volheid lijfelijk aanwezig” (Kol. 2,9). Jezus is Gods Zoon die voor ons is mens geworden. Daardoor houdt God in Jezus geen afstand tot ons, maar komt Hij ons zeer nabij. Hij deed dat tijdens Zijn aardse leven. Nu horen we Zijn Woord wanneer uit de Heilige Schrift wordt voorgelezen. We komen met God in contact door de sacramenten, vooral dat van de Eucharistie, waarin we Jezus persoonlijk ontmoeten en ontvangen onder de gedaanten van brood en wijn.

Hoe standvastig te blijven in het geloof?

Het is daarom zaak om God niet te beschouwen als vaag en afstandelijk. Hij is niet 'iets', maar Een God in Drie Personen: Vader, Zoon en Heilige Geest. We moeten ons steeds te realiseren dat God met ons contact wil hebben en dat Hij dat heel specifiek doet via Jezus. Als je met God, het begin en eindpunt van je leven, contact wil houden, dan is er maar één weg: **Zorg dat je geworteld en opgebouwd bent in Jezus Christus en daardoor standvastig in het geloof.**

En hoe doe je dat? Door met God mee te werken en gebruik te maken van de mogelijkheden die Hij ons aan biedt om met Hem in contact te komen: het dagelijks gebed, het dagelijks biddend lezen in de Heilige Schrift en het regelmatig ontvangen van de sacramenten, met name dat van de Eucharistie en als je van je door je handelen van God hebt losgemaakt, het sacrament van de biecht.

Vraag aan de deelnemers:

Mag Jezus rekenen op jullie onverdeelde liefde en trouw?